

Okul öncesi öğretim programı çerçevesinde uygulanan değerler eğitimine ilişkin öğretmenlerin görüşleri

Serpil Tetik Delibaş¹, Ayşegül Topaç², Melike Arat³ Ebru Durmuşoğlu⁴

DOI 10.5281/zenodo.8102604

Özet

Bu çalışma okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitimine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Çalışmada tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırma 2022-2023 akademik yılında gerçekleştirilmiş ve 15 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalarda kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen nitel verilerin anlam yapısını ortaya çıkarmak için içerik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme sorularının ikincisinden elde edilen veriler betimsel analize tabii tutulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre, değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve tutum eksikliği, uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği, yapılandırılmış etkinlik eksikliği ve zaman yetersizliğinin olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre, değerler eğitimiyle ilgili olarak okul öncesi öğretim programında gerekli çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: değer, değerler eğitimi, öğrenci, okul öncesi

Teachers' opinions on values education implemented within the framework of preschool curriculum

Abstract

This study was conducted to determine the views of teachers on values education in the preschool curriculum. For this purpose, case study design, one of the qualitative research designs, was preferred. Typical case sampling was preferred in the study. The study was conducted in the 2022-2023 academic year and consisted of 15 teachers. A semi-structured interview form used in qualitative research was used as a data collection tool. Content analysis method was preferred to reveal the meaning structure of the qualitative data obtained. According to the opinions of preschool teachers, it was seen that there was a lack of knowledge and attitudes about values education, a lack of practical and adapted activities, a lack of structured activities and a lack of time. According to the results of the study, it is recommended that necessary studies should be carried out in the preschool curriculum regarding values education.

Keywords: value, values education, student, preschool

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, serpiltetik16@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, aysegul1651topac@gmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ebru.durmus.oglu@hotmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, melikearat51@gmail.com

Giriş

Okul öncesi öğretim programında değerler eğitimi, çocukların karakter gelişimini desteklemek, sosyal becerilerini güçlendirmek ve etik değerleri benimsemelerini sağlamak amacıyla önemli bir yer tutar. Bu konuda okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, programın nasıl şekillendirileceği ve uygulanacağı konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Okul öncesi öğretmenleri, çocukların değerleri öğrenme ve içselleştirme sürecinde kilit bir role sahiptir. Onlar, öğrencileriyle güçlü bir bağ kurarak, değerlerin günlük hayatta nasıl uygulanacağını öğretme ve model olma sorumluluğunu üstlenirler. Değerler eğitimi, sadece sözlü anlatımla değil, aynı zamanda etkileşimli oyunlar, hikâyeler, drama ve diğer etkinlikler yoluyla da aktarılır. Öğretmenler, bu farklı öğrenme yöntemlerini kullanarak çocukların değerleri anlamalarını ve yaşantılarında uygulamalarını teşvik ederler.

Bir sosyal grubun varlığını, birliğini, işleyişini ve devamlılığını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğunun, ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarlarını yansıtan bazı temel ahlaki ilke veya inançları doğru ve gerekli olarak kabul etmesi gerekir (Kızılçelik ve Erjem, 1996). Değerler bazı eğitimciler tarafından "bir grup tarafından kabul edilen fikirler, standartlar ve hedefler bütünü veya bir bireyin grup içinde devamlılığını sağlamak için geliştirdiği davranış kalıpları" olarak tanımlanmıştır (Titus, 1994, s. 34). Değerler, kültüre ve topluma amaç ve önem kazandıran standartlardır (Fichter, 2006). Değerler, en geniş anlamda, neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair değerlendirmelerdir. Tercihlere dayalı olarak arzuladığımız şeyler olmak yerine, kişinin çevresiyle bağlantı kurmasını sağlayan az ya da çok belirli ve sistematik kavramlardır (Veugelers & Vedder, 2003).

"Değer" fikri yirminci yüzyıl boyunca bir dönüşüm geçirmiştir (Şişman, 2007). Bu dönüşüme göre değerler, insanların etkili ve verimli bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve sorunlara etik standartlara uygun çözümler üretebilmeleri için çok önemli hâle gelmiştir (Kale, 2007: 316). Bunun nedeni siyasi, sosyal ve kültürel değişimler ve ilerlemelerdir. Değerler eğitimi günümüzdeki değişen dünyanın gerekliliklerine cevap vermek adına önemli bir role sahiptir. Okul öncesi dönemde başlayarak çocuklara değerleri öğretmek ve içselleştirmek, onların karakter gelişimine katkı sağlar ve toplumda etik değerleri benimsemelerini teşvik eder. Bu nedenle, okul öncesi eğitim programlarında değerler eğitimine önem verilmesi ve öğretmenlerin bu konuda desteklenmesi şarttır (Tozlu ve Topsakal, 2007). Hökelekli ve Gündüz'e (2007) göre değerler eğitimi, değerlerin açık bir şekilde öğretilmesidir. Her medeniyetin kendine özgü idealleri vardır. Günümüzde eğitim kurumları, değerler eğitimi sınıfı dâhil ederek yetkin vatandaşlar üretebilir. Çünkü "okullar değerler eğitiminin öğretilmesinde vazgeçilmez öncülerdir" (Aspin, 1997). Değerler temelli bir müfredatın benimsenmesinde okullara önemli sorumluluklar düşmektedir. Okullarda verilecek eğitimde zihin, beden ve sağlık gelişiminin yanı sıra ahlaki ve manevi anlayış ve değerlerin öğrenilmesine de önem verilmelidir (Oktay, 1999).

Son araştırmalar, kültürümüzün önemli ahlaki sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Sosyal etkileşimlerde çatışmaları önlemek için ortaya çıkan ahlaki sorunların nasıl çözüleceği konusunda bireye eğitimler önerilir. Bu da eğitim kurumlarında değerler eğitiminin önemini vurgulamaktadır (Can, 2008: 46). Balat ve Dağal'a (2009) göre okul öncesi, değerlerle ilgili bilginin temellerinin atıldığı ilk aşamadır. Değerler, çevreye, kültürel özelliklere, eğitim ve deneyimlere ve anaokulu öncesi değer farkındalığına bağlı olarak farklılık gösterir. Bu süreden sonra değerlerin değişme ihtimali olsa da, temel olanlar zaten oluşturulmuş olması beklenmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, okul öncesi öğretim programı çerçevesinde uygulanan değerler eğitimine ilişkin öğretmenlerin görüşleri konusunda çeşitli çalışmaların yapıldığı

görülmektedir. Tokdemir'in (2007) tarih öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırma, öğretmenlerin mevcut müfredatı değerler açısından yeterli bulmadıklarını ortaya koymuştur. Türk (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının mevcut saygı eğitimi yetersiz buldukları ve ailelerin çocuklarına değerler eğitimi için zaman ayırmadıkları ortaya çıkmıştır. Yazar'ın (2010) araştırmasına göre, öğretim elemanları medyadaki bazı şiddet ve saldırgan yayınların değerler eğitimi sürecini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Üner'in (2011) araştırmasının bulgularına göre, okul öncesi öğretim programında değerler eğitimi sadece sosyal, duygusal ve bilişsel alanlarda yer aldığı ve az sayıda hedef ve etkinlik içerdiği için öğretmenler tarafından etkili bir şekilde uygulanamamıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin, öğretim programının hem çocukların gelişim ihtiyaçlarına uygunluğunun hem de uygulanması sırasındaki zorluklarının belirlenebilmesi açısından önemli olacağı ön görülmektedir. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerin görüşlerinin, özellikle de küçük yaşlardaki öğrencilere yönelik değerler eğitiminin etkin bir şekilde uygulanmasında yol göstereceği düşünülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, öğretim programında yer alan değerler eğitiminin daha etkili hâle getirilmesi ve çocukların değerleri öğrenme sürecindeki başarısını artırma konusunda bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda bu çalışma, okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitiminin daha etkili bir şekilde uygulanması ve değerler eğitiminin çocuklara yönelik olması açısından önemli görülmektedir.

Amaç ve Önem

Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitimi, çocukların hayatlarına olumlu bir etki yaparak onların sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerini desteklemek için tasarlanmıştır. Öğretim programının etkililiği, öğretmenlerin uygulama sürecindeki tutumları ve yaklaşımlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, öğretim programında yer alan değerler eğitiminin geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde son derece önemlidir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, programın geliştirilmesinde ve uygulanmasında dikkate alınması gereken çeşitli faktörleri ortaya koyabilir. Çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun bir şekilde değerler eğitimi uygulamalarının hazırlanmasında öğretmenlerin bakış açıları katkı sağlayabilir. Değerler eğitime bağlı uygulamaların çocukların yaşlarına uygun etkinlikler içermesinin ve çocukların öğrenme süreçlerine göre tasarlanmasının önemli olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, değerler eğitiminin uygulanması sırasında kullanılan yöntemlerin belirlenmesinde de önemlidir. Bu anlamda öğretmenlerin etkin öğrenme stratejileri ve materyallerinin kullanılmasındaki düşünce ve görüşleri uygulamaların daha etkili olmasına katkı sağlayabilir. Bunun yanı sıra, öğretmenler, programların uygulanması sürecinde karşılaşılan zorluklar hakkında bilgi sahibi olduklarından, bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerinin yol gösterici olacağı tahmin edilebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ayrıca, değerler eğitimi programlarının ailelerle işbirliği içinde yürütülmesinde de önemlidir. Öğretmenler, ailelerle işbirliği yaparak, çocukların değerleri öğrenme sürecini evde de devam ettirebilecekleri bir ortam yaratabilirler. Bu, çocukların değerleri öğrenme sürecinde daha tutarlı bir yaklaşım benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri, değerler eğitimi programlarının geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde son derece önemlidir. Öğretmenlerin görüşleri, programların tasarımı ve uygulanmasında dikkate alınması gereken faktörleri ortaya koyarak, programların etkililiğini artırabilirler.

Bu kapsamda araştırmanın amacı okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitime ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç altında araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

Okul öncesi öğretmenlerine göre okul öncesi öğrencilere, öncelikle verilmesi gereken değerler nelerdir?

Öğretmenlerin okul öncesi eğitimden memnuniyetlerine ilişkin görüşleri nasıldır?

Okul öncesi öğretmenlerin, okul öncesi eğitim programında yer alan değerlerin öğrencilere kazandırılmasında karşılaşılan güçlükler nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitime ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapıldığından nitel araştırma yöntemine bağlı durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması, nitel araştırma yöntemlerinden biridir ve derinlemesine bir analiz yaparak belirli bir durumu, olayı, grup veya bireyi anlamaya çalışmayı amaçlar. Bu araştırma yöntemi, belirli bir zaman diliminde gerçekleşen bir olayı ya da durumu detaylı bir şekilde incelemek için kullanılır (Patton, 2014).

Çalışma Grubu

Çalışmada tipik durum örnekleme tercih edilmiştir. Tipik durum örnekleme (typical case sampling), nitel araştırmalarda kullanılan bir örneklem alma yöntemidir. Bu yöntem, araştırmacının belirli bir durumu veya fenomeni anlamak için tipik ve temsil edici örnekleri seçmesine olanak sağlar. Tipik durum örnekleme, genellikle araştırmanın odaklandığı durumu veya fenomeni en iyi şekilde temsil eden örneklerin seçilmesini sağlar. Bu örnekler, genellikle araştırmanın hedeflediği niteliklere sahiptir ve analiz için zengin ve anlamlı veriler sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada, okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitime ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin derinlemesine/zengin bilgi içeriğini anlamak amacıyla farklı kıdem yıllarına sahip öğretmenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmaya İstanbul'un Anadolu yakasındaki devlet okullarında görev yapan farklı kıdem yıllarına sahip öğretmenler katılmıştır. Tablo 1'de araştırmanın katılımcılarının demografik özelliklerine ilişkin ayrıntılar yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	34	13	Lisans
K2	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	43	16	Lisans
K3	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	37	16	Lisans
K4	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	31	8	Lisans
K5	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	37	16	Yüksek Lisans
K6	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	32	8	Lisans
K7	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	28	4	Lisans
K8	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	30	6	Lisans
K9	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	37	16	Yüksek Lisans
K10	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	34	10	Lisans
K11	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	39	15	Lisans
K12	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	34	12	Lisans
K13	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	28	6	Lisans
K14	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	23	1	Lisans
K15	Erkek	Okul Öncesi Öğretmeni	35	9	Lisans

Tablo 1’de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, cinsiyet bakımından çalışmada 14 kadın 1 erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Branşları bakımından çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamı sınıf öğretmenidir. Yaşları bakımından katılımcıların genel olarak 23-43 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Kıdem süreleri bakımından ise en az 1 yıl, en fazla 16 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Eğitim durumları incelendiğinde 2 öğretmen yüksek lisans ve diğer 13 öğretmen ise lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Araştırma 2022-2023 akademik yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Bunun için “Okul öncesi öğretim programı çerçevesinde uygulanan değerler eğitimi” adlı görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme, "insanların gerçeklik algılarını, anlamlarını ve tanımlarını ve gerçekliği nasıl inşa ettiklerini anlamak" için kullanılır (Punch, 2011). Görüşme formunda yer alan görüşme soruları şu şekildedir:

- 1.Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerler sizce ne olmalıdır?
- 2.Öğretmenler okulöncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminden (etkinlikler, rutinler, oyunlar, örnek masallar vb. açısından) ne kadar memnunar? Yeterli midir?
- 3.Okulöncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin zorlandığı yönler nelerdir?

Görüşme sorularının oluşturulmasında literatürden yararlanılmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Daha sonra 5 öğretmen ile pilot uygulaması yapılan görüşme formu son hale getirilmiştir. Görüşme sırasında notlar tutulmuştur.

Araştırma Etiği

Görüşmelerde herhangi bir kayıt cihazı kullanılmamıştır. Katılımcı öğretmenler, görüşmelerin 20-30 dakika süreceği, kimliklerinin hiçbir şekilde başkalarıyla paylaşılmayacağı ve elde edilen

bilgilerin/bulguların sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı konusunda önceden bilgilendirilmiştir. Görüşmeler, öğretmenlerin soruları rahatlıkla yanıtlayabilecekleri bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere katılan öğretmenlerin gönüllü olması sağlanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri "Katılımcı 1 (K1), Katılımcı 2 (K2), Katılımcı 3 (K3), ..." şeklinde kısaltılmıştır. Katılımcıların kimliklerinin gizlenmesi için böyle bir kodlama yapılması uygun görülmüştür.

Verilerin Analizi

Elde edilen nitel verilerin anlam yapısını ortaya çıkarmak için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu tür analiz yönteminde amaç, bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bunun yanında bazı verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Verilerin kodlanması işlemi alanında uzman araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Öte yandan araştırmacılar arasında kodlama sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlama yönergeleri oluşturulmuştur. Bu yönergeler, kodlama sürecinin tutarlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak için kullanılmıştır. Aynı veri seti üzerinde bağımsız olarak kodlama yapılmış ve sonuçlar karşılaştırılarak uyum değerlendirilmiştir. Anlaşmazlık durumunda nedenleri ve çözüm yolları tartışılmıştır.

Bulgular

Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan "Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerler" in ne olması gerektiğine ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların ifade ettiği görüşler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Öncesi Eğitimde Öğrenim Gören Öğrencilere Yönelik Öncelikli Verilmesi Gereken Değerlere İlişkin Görüşler ve Frekans Değerleri

<i>Temalar</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>
Evrenselcilik	Saygı	13
	Hoşgörü	4
	Adalet	1
Güvenlik	Dayanışma	3
İyilikseverlik	Empati	9
	Sevgi	7
	Sorumluluk	6
	İş birliği	5
	Yardımlaşma	5
	Paylaşma	4
	İyilik	3
	Merhamet	3
	Ahlaki değerler	2
	Dürüstlük	1
	İyi niyet	1
Özyönelim	Hayır demeyi öğrenme	2
Uyma	Sabır	3
	Yetinme (Kanaat)	1

Tablo 2 incelendiğinde araştırmamızda; okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlere ilişkin katılımcı görüşlerinin, evrenselcilik, güvenlik, iyilikseverlik, özyönelim, uyma olmak üzere beş tema altında toplandığı görülmektedir.

Evrenselcilik teması altında; başta (f=13) saygı olmak üzere hoşgörü (f=4) ve adalet (f=1) isimli üç kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde en fazla 'saygı' değer eğitimine öncelik atfettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli olarak evrenselcilik teması altında saygı, hoşgörü, adalet değerlerine ilişkin eğitim verilmesi konusunda görüş bildiren katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"Saygı, Hoşgörü, Merhamet, Sevgi, Paylaşma, iş birliği" (K1)

"Öğrencilerin yaş gruplarına uygun olmak şartıyla empati, saygı, hoşgörü, sabır ve ahlaki anlamda her türlü değer verilmesi gerektiğini düşünüyorum." (K5)

"Saygı, sevgi, empati ve sorumluluk ile paylaşmak en baş değerler olmalıdır." (K9)

"Tüm değerler kendi içinde oldukça önemli fakat günümüzde özellikle saygı empati dayanışma ve yardımlaşma iş birliği ve sorumluluk en kıymetli değerler arasında sayılabilir." (K10)

"Sorumluluk, adalet, saygı, merhamet" (K15)

Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlerden güvenlik teması altında sadece dayanışma isimli bir kod belirlenmiştir. Bu istikamette görüş bildiren bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

"...yardımlaşma ve sevgi ile saygı." (K8)

"... Bunun haricinde iş birliği, dayanışma ve birliktelik,"(K9)

"Özellikle ...dayanışma ve yardımlaşma iş birliği ve sorumluluk en kıymetli değerler arasında sayılabilir."(K10)

Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlerden iyilikseverlik teması altında toplanan empati, sevgi, sorumluluk, iş birliği, yardımlaşma, paylaşma, iyilik, merhamet, ahlaki değerler, dürüstlük, iyi niyet isimli 11 adet kod belirlenmiştir. İyilikseverlik teması kapsamında görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

"... Merhamet, Sevgi, Paylaşma, iş birliği" (K1)

"Ahlaki değerlerin ön planda tutulması gerektiğini düşünüyorum. Fakat ahlaki değerlerin ve eğitimlerin aile içerisinde başlamış gerekmektedir. Saygı, sevgi, empati." (K3)

"Bütün değerler kendi içerisinde önemli ve gerçekten bilinçli bir şekilde verilip çocukların içselleştirilmesi ve benimsenmesi gerektiğine inanıyorum. Ama özellikle seçmem gerekirse dürüstlük, iyilik ve yardımseverlik ön planda tutulmalıdır." (K4)

"Saygı, sevgi, sorumluluk, paylaşma ve iş birliği" (7)

"Sorumluluk, saygı, empati, paylaşma iş birliği ve dayanışma

Yardımlaşma ve sevgi ile saygı."(K8)

“... sevgi, empati ve sorumluluk ile paylaşmak en baş değerler olmalıdır. Bunun haricinde iş birliği...” (K9)

“Tüm değerler kendi içinde oldukça önemli fakat günümüzde özellikle ... empati, ... iş birliği ve sorumluluk en kıymetli değerler arasında sayılabilir.” (K10)

“Sorumluluk değerlerine öncelik daha fazla olmalı. Erken dönemden itibaren çocuklara kazandırılan sorumluluk bilinci hayatın her alanında öğrenme etkinliklerini kolaylaştırıcı etkiye sahip olacaktır.” (K13)

Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlerden özyönelim teması altında “hayır demeyi öğrenme” isimli bir adet kod belirlenmiştir. Bazı öğretmenler özellikle öğrencilere hayır demeyi öğretmenin önemi üzerinde durmuşlardır. Araştırmada bu önerinin özyönelim teması altında değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Özyönelim teması kapsamında görüş ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“...Ayrıca hayır kelimesinin her çocuğa yaşına uygun zamanlarda sürekli hatırlatılması gerekmektedir.” (K5)

“...Ayrıca her çocuğun hayır kelimesini kesinlikle benimsemiş olması gerekmektedir.” (K9)

Okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlerden uyma teması altında ‘sabır’ ve ‘yetinme (kanaat)’ olmak üzere iki adet kod belirlenmiştir. Uyma teması kapsamında görüş ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“...Saygı, sevgi, empati, sabır yetinebilme gibi toplum için önemli değerler kazandırılmalıdır.” (K3)

“...Özellikle sabır ve bekleme, empati sevgi saygı, hoşgörü, iyi niyet ve iyilik gibi değerler çok daha önemlidir diye düşünüyorum.” (K6)

Öğretim programında yer alan değerler eğitimi yeterliliği hakkında görüşler

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ‘Öğretmenler okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminden (etkinlikler, rutinler, oyunlar, örnek masallar vb. açısından) ne kadar memnunar? Yeterli midir?’ şeklindeki açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Okul Öncesi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Eğitimi Yeterli Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşler ve Frekans/Yüzde Değerleri

Kategoriler	f	Yüzde
Yetersiz	4	27%
Biraz yetersiz	2	13%
Biraz yeterli	2	13%
Yeterli	4	27%
Son derece yeterli	3	20%
Toplam	15	100%

Tablo 3 incelendiğinde; okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitimi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %27’sinin yetersiz, %13’ünün biraz yetersiz, %13’ünün biraz

yeterli, %27'sinin yeterli, %20'sinin de son derece yeterli buldukları, buna göre değerler eğitimi; son derece yeterli, yeterli ve biraz yeterli bulanların oranının %60, yetersiz ve biraz yetersiz bulanların oranının ise %40 olduğu görülmektedir.

Görüşmede ikinci soru olarak sorulan değerler eğitiminin yeterli olma düzeyiyle ilgili yeterli olma durumuna göre belirtilen görüşlerden örnek ifadeler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Eğitiminin Yeterli Olma Durumuna Göre Belirtilen Bazı Görüşler

Kategoriler	Örnek Görüşler	
Yetersiz	<i>Program içerisinde yer alan değerlerimiz ebetteki yeterli değildir. Çünkü çevre ve ailede çelişen durumlar gördükleri zaman etkili olmuyor. Okul ile aile iş birliğinin bu noktada sağlanabilmesinin gerekliliğinin düşünüyorum.</i>	K4
	<i>Çok fazla değer olduğu kanısındayım. Fakat bu değerler zaman sıkıntısı sebebiyle uygulanabilirlik açısından verilememektedir. İnsan davranışlarına yönelik değerler hayatın akışı içerisinde verilmelidir, sınıf içerisinde kâğıt üzerinde yapılacak olan etkinlikler bu anlamda yetersiz kalmaktadır.</i>	K6
	<i>Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bence hem değerler eğitimi kapsamında verilmesi gereken değerler programda açıkça belirtilmeli hem de uygulama örnekleri çeşitlendirilmelidir.</i>	K7
	<i>Yeterli değildir. Değerler eğitimi etkinlikleri çoğu zaman önemsenmez, sıra gelmez ya da gerektiği kadar zaman ve etkinlik uygulanmaz.</i>	K15
Biraz yetersiz	<i>Değerler eğitimi kapsamında yapılan etkinlikler rutinler ve masallar açısından uygulanıla bilirlilik bakımından eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Bazı kazanımları sınıf içi etkinliklerle vermek yetersizdir. Çoğunu yaparak yaşayarak aile içi ortamlarda vermek en doğrusudur.</i>	K5
	<i>Yetersiz olduğunu düşündüğümüz zamanlar olabiliyor. Bu tarz durumlarda ek kaynak arayışına gidebiliyoruz.</i>	K13
Biraz yeterli	<i>Etkinlikler, rutinler, oyunlar, örnek masallar vb. arttırılabilir ama önemli olan değerlerin bir yaşam biçimi haline gelmesi.</i>	K1
	<i>Değerler eğitimi içeren etkinlikler oyunlar ve masallar çeşitlendirilebilirler. Sayıları arttırılabilir. Ailede çocuğa kazandırılmayan değerlerin okulda mevcut etkinliklerle kazandırılmaya çalışılması oldukça başarısızdır.</i>	K3
Yeterli	<i>Değerlerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Fakat değerlerin günümüzdeki toplum davranışları için yeterli olduğunu düşünmüyorum. Değerlerimizi anlatırken yaşlı bir topluma anlatır gibi anlatıyoruz fakat günümüz toplumu genç ve kuşaklar arası çatışma değerleri değersiz kılmaktadır. Günlük hayatlar olaylar üzerinden öğrencilere anlatmak daha doğru olacaktır.</i>	K10
	<i>Değerler eğitimi ile ilgili pek çok etkinlik var, memnunum. Eksik olan kısmın anne-baba tutumları olduğunu düşünüyorum.</i>	K11
Son derece yeterli	<i>Değerler eğitiminin içeriği çok dolu ve yeterli.</i>	K2
	<i>Program içerisinde yer alan değerlerin kesinlikle yeterli olduğunu düşünüyorum. Değerlerin sayısında sorun yok fakat uygulama</i>	K8

aşaması kesinlikle daha detay ve uygulama istemektedir. Sınıf içerisi etkinliklerden ziyade gerçek hayatta uygulanabilirliğine bakılmalıdır.

Var olan değerlerin kesinlikle yeterli olduğunu düşünüyorum. Fakat sınıf içerisinde uygulama etkinlik aşaması da çok güzel geçiyor fakat çocuklar bu davranışları ve değerleri gerçek hayata uyarlamada sorun yaşıyor. En büyük sebebi de okulda öğrenilen şeyin okulda kalmasıdır.

Tablo 4'e göre okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin zorlandığı yönler arasında, çevre ve ailedeki çelişen durumların etkisi, zaman sıkıntısı nedeniyle uygulanabilirlik zorlukları, değerlerin yeterince vurgulanmaması, etkinliklerin önemszenmemesi veya yeterli zaman ayrılmaması gibi görüşlerin yer aldığı görülmektedir.

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan 'Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin zorlandığı yönlerin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Eğitiminde Öğretmenlerin Zorlandığı Yönler

<i>Temalar</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>
Ailelerle ilgili zorluklar	Okullarda verilen değerler eğitimin ailede devam etmemesi	5
	Değerler eğitiminin ailelerce desteklenmemesi.	4
	Programda yer alan değerlerin her aile için aynı öneme ve değere sahip olmamasından kaynaklanan zorluklar	2
	Aile ve okulda verilen değerlerin çatışması.	1
Öğrencilerle ilgili zorluklar	Anaokullarının, farklı kültürlerden gelen çocukların ilk buluşma alanı olmasından kaynaklanan zorluklar.	2
	Çocuklara değerleri içselleştirmede ve kazandırmada zorlanıyorum.	2
Öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin zorluklar	Değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve tutum eksikliği	1
	Uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği	1
	Yapılandırılmış etkinlik eksikliği	1
	Zaman yetersizliği	1
Problem yok	Programda zorlandığım yön bulunmuyor	1

Tablo 5 incelendiğinde; okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin zorlandığı yönlere dair katılımcı görüşlerinin; ailelerle ilgili zorluklar, öğrencilerle ilgili zorluklar, öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin zorluklar, problem yok isimli dört tema altında toplandığı görülmektedir.

Ailelerle ilgili zorluklar teması altında; ilk sırada okullarda verilen değerler eğitimin ailede devam etmemesi (f=5), sonrasında değerler eğitiminin ailelerce desteklenmemesi (f=4), programda yer alan değerlerin her aile için aynı öneme ve değere sahip olmamasından kaynaklanan zorluklar (f=2), aile ve okulda verilen değerlerin çatışması (f=1) isimli 4 adet kod bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları ailelerle ilgili zorluklar konusunda görüş ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ailelerde değerlerin yok olduğunu düşünüyorum. Bu durumun öğretmenleri yordugunu ve okullarda verilen eğitim evlerde devam etmediği için hava kaldığı kanısındayım.” (K2)

“Her ne kadar okulda çocuklara farklı yöntemlerle etkinliklerle belirlenen değerleri kazandırmaya çalışsak da günün büyük bir çoğunluğunu ailesiyle geçirdiği için evde bu değerlerin devamlılığı olmadığı sürece okulda yapılan çalışmalar çok etkili olmuyor.” (K7)

“Velilere de bu konuda eğitimler verilmelidir. Okulda öğrenilenlerin devamının sağlanması ve öğrencinin gelişiminin her yerde ve sürekli olarak pekiştirilmesi kalıcı öğrenmeleri artıracaktır.” (K12)

“Özellikle aile noktasında desteklenmediğinde çocuklar değerleri içselleştiremiyor. Bu durum bir süre sonra boşa kürek çekmek anlamına geliyor.” (K4)

“En çok beni zorlayan kısım ailelerden destek görmemektir. Verilen değer çok anlamlı olsa da veliler çocuklarını bebek gördükleri için çocukları yapmasa da olurmuş gibi geliyor. Verilen değerler veliler için çok anlamsız ve boş geliyor.” (K8)

“Sınıf içerisinde öğrencilerle etkinlik yaparken ya da değerleri oyunlaştırırken asla sorun yaşamıyorum. Öğrenciler çok güzel öğreniyor ve algılıyorlar. En büyük sorun veli desteğinin olmaması. Aile ve okulda verilen değerlerin çatışması ve devamlılığının olmamasıdır.” (K9)

Öğrencilerle ilgili zorluklar teması altında; ilk sırada anaokullarının, farklı kültürlerden gelen çocukların ilk buluşma alanı olmasından kaynaklanan zorluklar (f=2) ve sonrasında çocuklara değerleri içselleştirmede ve kazandırmada zorlanıyorum (f=2) isimli iki adet kod bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları öğrencilerle ilgili zorluklar konusunda görüş ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Farklı kültürlerdeki çocukların ilk buluşma alanı olması sebebiyle anaokullarının zorlukları bulunmaktadır. Ayrıca iyilik güzellik, sabır, empati gibi kavramlar her aile için aynı öneme ve değere sahip olmayabilir. Aile içerisinde öğretilmesi ve okulda devam ettirilmesi gerekmektedir.” (K5)

“Değerlerimizi anlatırken sınıf içerisinde yapılan etkinliklerle sınırlı kalmak okul dışına çıkıp etkinlikleri somut hâle getirmekte zorlanıyorum. Ayrıca çocukların içselleştirmesi de önemli fakat bu anlamda öğrencileri etkilemek ve değerleri kazandırmakta zorlanıyorum.” (K10)

Öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin zorluklar teması altında; değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve tutum eksikliği, uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği, yapılandırılmış etkinlik eksikliği, zaman yetersizliği isimli dört adet kod bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin zorluklar konusunda görüş ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve tutum eksikliği, yapılandırılmış etkinlik eksikliği, uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği öğretmenleri oldukça zorlayan yönler.” (K15)

“Değerler eğitiminin ailede, toplumdaki aile yapısının bozulmasından kaynaklı olarak verilmeyip bunu sadece okuldaki eğitimin sorumluluğundaymış gibi görülmesi ve bu eğitimin verilmesinde zamanın yetersiz olması.” (K3)

Problem yok teması altında ise; programda zorlandığım yön bulunmuyor isimli bir adet kod bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde zorluk yaşamadığını ifade eden katılımcıların bazı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Değerler eğitimi konularından ‘Adalet’ kavramının anlamı konusunda zorluk yaşayabiliyorlar. Ama adaletli olma veya davranma gibi kavramlar, bu davranışların önemsendiği ve uygulandığı bir aile ortamında büyüyen çocuklarla herhangi bir zorluk yaşanmamaktadır.” (K14)

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitimine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin tespit edilmesine yönelik yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre; okul öncesi eğitimde öğrenim gören öğrencilere yönelik öncelikli verilmesi gereken değerlere ilişkin katılımcı görüşleri; evrenselcilik, güvenlik, iyilikseverlik, özyönelim, uyma olmak üzere beş tema altında toplanmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde en fazla ‘saygı’ değer eğitimine öncelik attıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sonrasında ilk beş sırada yer alan ve öğretmenlerce öncelik verilmesi gerektiği ifade edilen değerler; empati, sevgi, sorumluluk, iş birliği ve yardımlaşma olmuştur. Bu değerleri öncelik sırasına göre; hoşgörü, paylaşma, dayanışma, iyilik, merhamet, sabır, ahlaki değerler, hayır demeyi öğrenme, adalet, dürüstlük, iyi niyet, yetinme (kanaat) değerleri izlemiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde öncelik verdiği değerler arasında saygı, empati, sevgi, sorumluluk, iş birliği ve yardımlaşma yer almaktadır. Bu değerler, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek onların yaşamlarında daha iyi birer birey olmalarını sağlamaktadır. Özellikle saygı, öğrencilerin kendileri ve çevrelerindeki insanlar hakkında duyarlı olmalarını, empati duygusu ise diğer insanların hislerine anlayışla yaklaşmalarını sağlamaktadır. Sevgi, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılayarak, kendilerine ve çevrelerindeki insanlara sevgi dolu davranmalarına yardımcı olacaktır. Sorumluluk duygusu, öğrencilerin kendilerine verilen görevleri yerine getirmeleri ve karar verme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. İş birliği ve yardımlaşma, öğrencilerin grup çalışmalarında birbirleriyle uyumlu bir şekilde çalışmalarını sağlamaktadır. Bu değerler, öğrencilerin okul öncesi öğretim programı boyunca öğrenmeleri gereken önemli değerlerdir. Öğrenciler, bu değerleri hayatlarına yansıtmayı öğrenebilirler.

Okul öncesi eğitimde değerler eğitimi üzerinde durulması ve değerler eğitimine önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Değerler eğitiminin yapılması, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunarak onların yaşamlarında daha mutlu ve başarılı bireyler olmalarını sağlayabilir. Bu araştırmanın sonuçları ile Akdemir (2012), Çengelci (2010), Devenci ve Dal (2008), Can'ın (2008) çalışmalarında ulaşılan sonuçlar benzerlik taşımaktadır.

Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminin; son derece yeterli, yeterli ve biraz yeterli bulanların oranının %60, yetersiz ve biraz yetersiz bulanların oranının ise %40 olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda farklı düzeylerde memnuniyetsizlikleri olduğu görülmektedir. Değerler eğitiminin öğrencilerin gelişiminde önemli bir rol oynadığı düşünüldüğünde, bu sonuçlar dikkat çekicidir. Öğretmenlerin %40'ı değerler eğitimi konusunda yetersizlik hissi taşımaktadır. Bu, okul öncesi öğretim programının bu alanda daha etkili olması gerektiğini göstermektedir. Diğer yandan, okul öncesi öğretmenlerinin %47'si değerler eğitiminin yeterli düzeyde olduğunu

düşünmektedir. Öğretmenler, programın öğrencilerin değerlerini geliştirme açısından birçok fırsat sunduğunu düşünmektedir. Ancak, %27'si de değerler eğitiminin biraz yetersiz olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler, okul öncesi öğretim programının değerler eğitiminde daha fazla kaynak, materyal ve etkinlik sunması gerektiğini düşünmektedir. Sonuç olarak, okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitimi konusu öğretmenler için önemlidir ve araştırma sonuçları, bu alanda geliştirmelerin yapılması gerektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında, programların değerler eğitimi konusunda daha kapsamlı, etkili ve uygulanabilir olması sağlanabilir. Elde edilen sonuçlar Erkuş (2012), Üner (2011), Fidan (2009), Yazar (2012) ve Akdemir'in (2012) çalışmalarında elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Okul öncesi öğretim programında yer alan değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar, ailelerle ilgili zorluklar, öğrencilerle ilgili zorluklar, öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin zorluklar olmak üzere üç noktada yoğunlaşmaktadır. Karşılaşılan bu zorlukların en başında ise ailelerle ilgili zorluklar gelmektedir. Bu çerçevede, okullarda verilen değerler eğitimin ailede devam ettirilememesi, değerler eğitiminin ailelerce desteklenmemesi, programda yer alan değerlerin her aile için aynı derecede önemli ve değerli görülmemesi, hatta bir katılımcının işaret ettiği üzere okulda ve ailede verilen değer eğitimlerinin çatışması okul öncesi öğretmenlerinin en büyük zorluğunu oluşturmaktadır. Değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar içerisinde öğrencilerle ilgili zorluklar ikinci sırada yer almaktadır. Anaokullarının farklı kültürlerden gelen çocukların ilk buluşma alanı olmasından kaynaklanan ve çocukların değerleri okul dışında somut bir davranış biçimine dönüştürmesine, içselleştirmesine ve bu değerlerin çocuklara kazandırılmasına ilişkin çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Değerler eğitiminde; değerler eğitimi ile ilgili bilgi ve tutum eksikliği, uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği, yapılandırılmış etkinlik eksikliği ve zaman yetersizliği okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaştıkları diğer zorlukları oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretim programının değerler eğitimi bileşeninde öğretmenlerin karşılaştığı zorluklara odaklanarak zorluklar konusunda iyileştirme yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, okul öncesi öğretmenleri ailelerle ilgili zorluklar, öğrencilerle ilgili zorluklar ve öğrenme/öğretme sürecine ilişkin zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Ailelerle ilgili zorlukların başı çekmesi, değerler eğitiminin okul dışında da devam etmesi ve ailelerin desteğinin önemini vurgulamaktadır. Bu durum, okulların ailelerle iş birliği yaparak, değerler eğitimindeki konuları ailelerle paylaşması, ailelerin çocuklarının değerleri öğrenme sürecinde aktif olarak yer almaları ve öğretmenlerin aileleri bu konuda bilgilendirme faaliyetlerine ağırlık vermesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerle ilgili zorluklar da, okul öncesi öğretmenleri tarafından, öğrencilerin farklı kültürlerden gelmesi ve değerleri okul dışında somut bir davranış biçimine dönüştürmesi konusunda yaşanan zorluklar şeklinde ifade edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerin kültürel farklılıklarına saygı göstererek, onların farklı değerlerini de dikkate alarak, uygulanabilecek etkinlikler geliştirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Son olarak, değerler eğitimi sürecinde yaşanan diğer zorluklar, öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki bilgi ve tutum eksikliği, uygulamaya dönük ve uyarlanmış etkinlik eksikliği, yapılandırılmış etkinlik eksikliği ve zaman yetersizliği gibi faktörlerle ilgilidir. Bu durum, öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda daha fazla eğitim alması, uygulanabilir etkinlikler geliştirmesi ve öğrencilere daha fazla zaman geçirmesi, değerleri öğrenmelerini ve içselleştirmelerini sağlamaları gerektiğini göstermektedir. Sonuçlar Yazar (2012), Erkuş (2012), Üner (2011), Fidan (2009) ve Akdemir'in (2012) sonuçlarını desteklemektedir. Akdemir (2012) öğretmenlerin değerler eğitiminden birinci derecede ailenin sorumlu olduğuna inandıklarını,

Erkuş (2012) ise okul öncesi eğitimde aile katılımına dayalı okul-aile işbirliğinin ve ailede değerlerin pekiştirilmesinin değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde etkili olduğunu bulmuştur. Üner (2011), Fidan'ın (2009) çalışmasında öğretmen adaylarının farklılıklara saygı eğitiminde aile katılımının değerini vurguladıklarını belirlemiştir. Öğretmen adayları değer eğitiminde ailenin belirleyici olduğunu, okulda ve evde öğretilen değerlerin çeliştiğini düşünmekle birlikte, okulda öğretilen değerlerin evde pekiştirildiğini ve okul-aile işbirliğinin olduğunu düşünmektedirler.

Öneriler:

Araştırma sonuçları ve anaokullarının aileden sonra eğitim ve öğretimin ilk basamağını oluşturmasının önemi dikkate alınarak; okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitiminin aileler ve çocuğun yaşadığı çevre tarafından desteklenmesini ve devam ettirilmesini sağlamak, değerler çatışmasını önlemek, dolayısıyla okul öncesi eğitimden beklenen faydanın sağlanabilmesi için öğrencilerin yanı sıra anne-babalara yönelik eğitim, bilgilendirme, seminer faaliyetlerine de gereken önemin verilmesi önerilmektedir. Öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda karşılaştığı zorluklar arasında öğrencilerin farklı kültürel geçmişleriyle ilgili olanlar da yer almaktadır ve öğretmenlerin bu farklılıklara saygı göstererek uygun etkinlikler geliştirmeleri önemlidir. Okul öncesi öğretim programını iyileştirmek için değerler eğitimi daha fazla vurgu yapmak ve bu konuda öğretmenlere daha fazla destek sağlamak önemlidir. Bu amaçla, okul öncesi öğretmenlerine değerler eğitimi konusunda özel eğitim ve kaynaklar sunulabilir, ayrıca ailelerle iş birliği yapılması için düzenli iletişim kanalları oluşturulabilir. Ayrıca, öğrencilere değerlerin pratikte nasıl uygulanacağını göstermek için gerçek hayattan örnekler içeren etkinlikler ve deneyimlerle zenginleştirilmiş bir müfredat tasarlanabilir.

Referans

- Akdemir, S. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili görüşleri ve bunların kazandırılmasına ilişkin uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aspin, D. N. (2000). Values, beliefs and attitudes in education: the nature of values and their place and promotion in schools. *Education, Culture and Values*, 14, 197-218.
- Balat, G. U. & Dağal, A. B. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Kök Yayıncılık.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Deveci, H. & Dal, S. (2008). Primary school teachers' opinions on the efficacy of social studies program in value gain. *Humanity & Social Sciences Journal*, 3 (1), 1-11.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi öğretim programındaki değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir*. (Çev. Nilgün Çelebi). Anı Yayıncılık.

- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Hökelekli, H ve Gündüz, T. (2007). Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri. *Eğitim ve değerler*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Kale, N. (2007). *Nasıl bir değerler eğitimi? Eğitim ve değerler. Değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kızılcelik, S. & Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Saray Yayıncılık.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Pegem Yayıncılık
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Pegem.
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş*, Siyasal Kitabevi.
- Şişman, A. (2007). *Açılış konuşmaları*. Değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- Titus, D. N. (1994). *Value education in American secondary schools*. www.eric.ed.gov. ERIC Document No: ED 381423.
- Tokdemir, M.A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Tozlu, N. ve Topsakal, C. (2007). Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde değerler eğitimi. *Toplum ve Değerler*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat.
- Üner, E. (2011). *Okul öncesi öğretim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Veugelers, W. & Vedder P. (2003). Values in Teaching. Teachers and Teaching: *Theory and Practice*, 9(4), 377-389.
- Yazar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi programının mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.